



ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ■ ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΧΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΧΤΗΣ: ΜΗΝΑΣ ΜΑΤΣΑΚΗΣ
ΧΡΟΝΟΣ Α' ΦΥΛΛΟ 2ο ■ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΥΨΗΛΑΝΤΟΥ 166 ΠΕΙΡΑΙΑΣ ■ 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1943

ΔΙΑΛΕΧΤΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗΝ «ΑΡΓΩ»,

ΤΟΥ Κ. ΧΡ. ΛΕΒΑΝΤΑ

Δέν ξέρω γιατί τό τόσο συμπαθητικό σας φυλλαράκι που τό βαφτίσατε ἄξια «Ἀργώ» ἔφερε μέσα μου κάποιαν ἰδιαίτερη συγκίνηση.

Ἴσως γιατί εἶμαι κι' ἐγώ ἕνας «παληός» Ἀργοναύτης, ἀπ' αὐτούς που θαλασσοδέρονται χρόνια τώρα, νά φτάσουν—τί μαγικό καί ἀσύλληπτο ὄνειρο!—τήν ποθητή τους Κολχίδα. Ἴσως ὅμως—κι' αὐτό εἶναι τό πιθανότερο—γιατί εἶδα στή δική σας «Ἀργώ» τήν «Ἀργώ» τῆς δικῆς μας «ἀπερχομένης» γενῆς.

Ἀληθινά φυλλομετρώντας τό λιτό περιοδικό σας, ὁ νοῦς μου γυρίζει εἴκοσι χρόνια καί πάνω, πίσω. Τότε που ἕνας μικρός κύκλος νέων, σχεδόν παιδιῶν, σάν τόν δικό σας, σκάρωνε στά καρνάγια τῶν πιό ὠραίων πνευματικῶν του ὀνείρων τή δική του «Ἀργώ».

Στήν ἀρχή, χειρόγραφα περιοδικά σέ καλό χαρτί, μέ σινική μελάνη, μέ σκίτσα. Ὑστερα ἔντυπα περιοδικά, οἱ «Μπόεμ» (1920), ἡ βδομαδιατική φιλολογική «Ἐφημερίδα τῶν Νέων» (1922), μέ ἄρθρα πρωτοποριακά, τίλους ὀρμητικούς καί περήφανους σάν: «Τό Φῶς στό σκοτάδι», «Πάντα Μπροστά» κλπ. Ἐπειτα ἡ ἐπισημότερη ἐμφάνισή μας μέ πλατειά δράση, μέ ὀμίλους κλπ. («Λογοτεχνική Ὀμάδα», «Λογοτεχνικός Καλλιτεχνι-

κός Ὀμίλος», «Ἐταιρία Διανοουμένων Πειραιῶς», «Φίλοι τῶν Γραμμάτων καί τῆς Τέχνης»—Οἱ τίτλοι δέχονται τά διαδοχικά στάδια τῆς σωματειακῆς αὐτῆς δράσης που πέρναγε σέ διαφορετικές μορφές ἀπ' ἀφορμή κυρίως τίς ἰδεολογικές συγκρούσεις που τάραξαν τήν ἐσωτερική τους συγκρότηση). Τά Περιοδικά «Διανόηση» «Νέα Σκέψη» καί τέλος ἡ αὐτοσυγκέντρωση, ὠριμη πιά πάλη σέ τραχύτερους στίβους ἰδεῶν, καί πνευματικῶν ἀνατάσεων. Σήμερα ἄλλοι ἀπό τούς παληούς αὐτούς Ἀργοναύτες εἶναι χαμένοι ὀλότελα σέ βιοποριστικές θάλασσες, ἄλλοι ἀντίκρυσαν τήν Κολχίδα, κι' ἄλλοι σάν νέοι Κυναίγειροι, κρατᾶνε ἀνάμεσα στά δόντια τους τήν πρύμνα τῆς Ἀργῶς γιά νά φτάσουν στό ἀσύλληπτο—ὀμίνα!—τέρμα.....

Ὅμως ὁ ἀγώνας τους δέν πῆγε χαμένος. Κανένας ἀγώνας γιά τό ὕψηλό καί τ' ὠραίο δέν πάει χαμένος. Ὁ Πειραιῶς στά 1920 ἦταν μιὰ πόλη χωρίς σημασία πνευματικῆς ζωῆς. Ὁ Πορφύρας, κι' ὁ Χατζάρας—οἱ δυό καλύτεροι Πειραιῶτες ποιητές μας—ἀνάπνεαν μέσα σέ μιάν ὀλότελα ἀντιπνευματικήν ἀτμόσφαιρα. Πουθενά δέν ὑπῆρχε λίγο φῶς, κάποια ἐλπίδα, μιὰ παρήγορη ὑπόσχεση. Καί τώρα;

Τώρα ὁ Πειραιᾶς μας θεωρεῖται «Κέντρο πνευματικῆς Ζωῆς». Μιλᾶνε ἀκόμα καί γιὰ «Πειραϊκὴ Πνευματικὴ Σχολή», μὲ τὴν πλούσια κίνηση ποῦ ἔδειξε μέσα στὰ εἴκοσι αὐτὰ χρόνια, τὰ βιβλία καὶ τὰ περιοδικὰ του, τὶς πνευματικὲς του γιορτὲς κι' ἐπιβραβεύσεις, τὰ σημερινὰ του «Πειραϊκὰ Γράμματα».

Κι' ἡ πικρὴ γῆ του; Ἡ γῆ του εἶναι στολισμένη μὲ τὶς προτομὲς δυὸ πνευματικῶν τοῦ ἀνθρώπων: τοῦ Λάμπρου Πορφύρα, καὶ τοῦ Παύλου Νιρβάνα. Χωρὶς νὰ λογαριασθῆ ἡ συμβολὴ του στὴν πάλη ποῦ ἀφοροῦσε, τὸ ἄξιο ἀντίκρουσμα τοῦ ἀνθρώπου,

τὴν ἀνάγκη τῆς κοινωνικῆς του διακαίωσης.

Νὰ λοιπὸν γιὰτὶ μὲ ἰδιαίτερη συγκίνηση εἶδαμε τὸ φυλλαράκι σας, καὶ νὰ γιὰτὶ τὸ χαιρετίζουμε μὲ τὰ θερμότερα αἰσθήματα.

Νομίζουμε πὼς βλέπουμε τὸν ἐαυτὸ μας ἀνάμεσά σας νὰ ξεκινάει. Καὶ σκεφτόμαστε πὼς ὕστερα ἀπὸ εἴκοσι ἀκόμα χρόνια, ποῖος ξέρεῖ ἂν ἡ Κολχίδα, δὲν θὰ εἶναι πιά μιὰ μαγικὴ πραγματικότητα. Μιὰ πραγματικότητα, ποῦ θὰ τῆ ζυμώσετε καὶ θὰ τῆ χαρῆτε σεῖς, ποῦ ξεκινᾶτε τώρα, μὲ τὴ δική σας «Ἀργώ».

20-11-42

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΕΒΑΝΤΑΣ

ΣΤΟ ΡΥΘΜΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Π Ρ Ω Τ Α Κ Ρ Υ Α

Κάμποσες μέρες τώρα εἶναι ποῦ-χουν περάσει, καὶ στὸ διάστημα αὐτὸ δὲν ἔχουμε ἰδεῖ, παρὰ ἐλάχιστες φορές τὸν ἥλιο μας. Φαίνεται πὼς ἡ Περσεφὼνη θάχει πᾶει πιά κοντὰ στὸν καλὸ τῆς Πλούτωνα. Τὸ γαλάζιο ἀτλάζι τοῦ τᾶλλαξε ὁ οὐρανὸς μὲ τὴ γκρίζα του φανέλλα, καὶ σὰ σὲ φῖλμ, ἐνῶ τὴν προηγούμενη ὁ γελῶνας γύριζε μὲ τὰ «ντεμὶ σαιζόν», τὴν ἐπόμενη φάνηκε στὸ στρίψιμο τῆς γωνιάς κουκουλωμένος στὸ πανωφόρι τοῦ ποῦ μύριζε ἀκόμα ναφθαλίνη. Τὰ παγκάκια τοῦ πάρκου, μὲ τὸ πρῶτο βορριαδάκι ποῦ φύσηξε χάσαν τὴν εὐκαιρία νὰ κρυφακοῦν τὰ γλυκόλογα τῶν ζευγαριῶν. Πλάτες καμπουριάσαν; χέρια χώθηκαν στὶς τσέπες, ὁ γιακᾶς τοῦ παλτοῦ σηκώθηκε ψηλά καὶ τὸ παληὸ καπέλλο χώθηκε βαθειὰ στὸ κεφάλι.

— «Χειμῶνας!...» ψιθύρισαν χεῖλη τρομαγμένα. Καὶ σὰν σὲ καθρέφτη, στὰ πρόσωπα ὑλοποιήθηκε ἡ λύπη τοῦρανοῦ τῆς Ἀττικῆς.

— Κρυο... ψιθύρισε φοβισμένα κάποιος ἀλήτης τρίβοντας τὰ χέρια

του, τί κρῖμα νὰ μὴν ἦταν ἀκόμα καλοκαῖρι, ζεστοῦλα!...

— Χειμῶνας!... ψιθυρίζουν θλιβερὰ καὶ τρομαγμένα ὄσοι πρωταντικρύσουν τὰ πρῶτα χιόνια στοὺς κροτάφους. Καὶ κάποιιο λαθραῖο δάκρυ κυλάει ἀπὸ μάτια θλιμμένα ποῦ μαρτυροῦν: «τί κρῖμα νὰ μὴν ἦταν πάντα καλοκαῖρι τῆς ζωῆς, νειάτα, φλόγες...»

Αὐτὰ ξανάφερα στὴ σκέψη μου, κάποιιο ἀπὸ τὰ πρῶτα συγνεφιασμένα δειλινὰ τοῦ Νοέμβρη. Κι' ἐνῶ ὄλοι φαινόντουσαν σκυθρωποὶ, ἐγὼ ἄθελά μου ἔνοιωθα μιὰ μυστικὴ χαρὰ, γιὰτὶ ἀντίθετα μ' ὄλο τὸν κόσμο ἐγὼ, ἀγάπησα τὸ φθινόπωρο, τὰ σύγνεφα. Μὰ κι' αὐτὸ ὄχι πιότερο ἀπὸ δέκα —δέκα πέντε μέρες. Ὅς ποῦ νὰ περάσουν, καὶ νὰ νιώσω ἔντονη τὴ νοσταλγία τοῦ καλοκαιριοῦ.

Ἀλήθεια, δὲν μπόρεσα ὡς τώρα νὰ νιώσω τοὺς πόθους τοῦ κόσμου. Ὅλοι, θέλουν νὰ ζοῦν σ' ἓνα ἀτέλειωτο καλοκαῖρι, μὲ ἥλιο, μὲ φῶς, σὲ παντοτινὰ νιᾶτα καὶ δακρῦζουν σὰ δοῦν τὰ πρῶτα σημάδια τῶν γε-

ρατιών. Μά, γιατί τάχα; Τί είδους ζωή θάταν αυτή, να ξυπνάς τό πρωϊ βλέποντας τό δωμάτιό σου πλημμυρισμένο με ήλιο κι' άρώματα λουλουδιών, να πέφτης τό βράδυ με ξάστερο ούρανό και μυρωμένη, ζεστήν άτμόσφαιρα, για να ξυπνήσης τό πρωϊ και να ξαναντικρύσης τά ίδια... Κι' αυτό να γίνεται σήμερα, αύριο, μεθαύριο, πάντα.... Δε θα μπορούσα ακόμα να πω μιá ζωή ευτυχισμένη, πλαισιωμένη πάντα στό φόντο τής νειότης, τής δροσιάς, τής εϋθυμιάς. Κι' αυτό, γιατί ένώ τά πρώτα χρόνια θάταν ιδανική ή ζωή τούτη, άργότερα θάφτανε—δσο μακρυνά κι' άν ήταν—ή στιγμή που κάθε τί θα μäs φαινόταν άνούσιο, συνειθισμένο, ρουτίνα. Τί γοητεία όμως που έχει έτσι όπως είναι, μιá και ξέρουμε πως γρήγορα θάρθη ή στιγμή που θα σβύση μέσα μας ή φλόγα, ή δίψα για τή ζωή, για γλέντι για κραιπάλη.

Κι' έτσι κυτᾶμε να ξεδέψουμε τίς δυνάμεις μας πιό φειδωλά στη δράση, στη ζωή τής νειότης, να προφτάσουμε να κορέσουμε τούς άχόρταγους πόθους μας, πριν μείνουμε με τά πόδια τυλιγμένα στη μάλλινη κουβέρτα παράλυτα άπ' τούς ρευμα-

τισμούς, και προτοϋ φορέσουμε τή μάλλινη σκούφια, για τόν ύπνο, στό παγωμένο, φαλακρό μας κεφάλι....

Και πως ακόμα θα μπορούσα να φανταστῶ μιάν αγάπη τέλεια, όταν ζή παντοτινά στη χλιαρή άτμόσφαιρα τής ευτυχίας, τής γαλήνης, χωρίς κανένα σύγνεφο, καμμιá ταραχή να τήν σκιάση, να τήν κλονίση συθέμελα, για ναρχίση τήν επόμενη να ζή σαν νᾶταν καινούργια, νιογέννητη.

'Ακόμα κι' ή πλάση, που δε θάχει κανένα λόγο ή μέσο να διαμαρτυρηθῆ για μιá στατική ζωή, ακόμα κι' αυτή κινείται διαρκώς, αλλάζει θέση στο άπειρο, ξεφεύγει άπό τό ίδιο, τό συνηθισμένο.

Νά γιατί λοιπόν εϋχομαι να μη ζή πολύ κάθε τί, δσο κι' άν είναι όμορφο, με τήν ίδια μορφή πάντα. Πέρασε τό καλοκαίρι ό ήλιος κρύφτηκε, μäs ξεπάγιασε ό χιονιάς. Γιατί να λυπόμαστε; 'Αντίθετα, θάπρεπε να χαρῶμε που μäs φύγαν δλ' αυτά γρήγορα, και τώρα τα νοσταλγοϋμε τόσο πολύ, γιατί μόνο έτσι θα χαιρετίσουμε τρελλοί άπό ένθουσιασμό τόν έρχομό τής νέας "Ανοιξης, τοϋ νέου ήλιου.

ΑΡΗΣ ΡΟΔΙΝΟΣ

ΣΟΝΕΤΤΟ

.... Και θα κυλάει ή ζήση μας θολή,
χωρίς να ξημερώσουν πιά οι αύγες
να δοϋμε ροδοπλάστρες χαραυγές,
τῆς μέρας τ' άνοιξιάτικο φιλι....

... Δε θᾶναι βολετό για μäs, καλή,
να τρέχουμε στους κάμπους στις βραγιές,
χαρούμενες νακούσουμε κραυγές
πουλιών, στην άνθισμένη μας αύλη..

.... Και θα διαβαίνη ή ζήση μας δειλή,
κι' οι μέρες στεϊρες πιά θάργοκυλᾶνε,
με τό θλιμμένο τοϋ φθινόπωρου βιολι

για μιá χαμένη αγάπη θα μιᾶνε....

..., Κι' έτσι θα γέρνουνε οι μέρες μας, καλή,
στην άραχλη ζωή μας τή θολή..,

ΜΗΝΑΣ ΜΑΤΣΑΚΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ΤΟ ΣΠΑΣΙΜΟ ΤΗΣ ΜΟΡΦΗΣ

Σάν Κυρία ρωμαντική, ντυμένη πέπλα, σιλουέτα λαφρύά, μόλις νοητή, σιωπηλή, κύκλοφορούσε στην πολιτεία ή νύχτα. “Επειτα βγήκε απ’ τους δρόμους της Μυτιλήνης και κατέβηκε χαμηλά, είπε να κάνη ένα περίπατο στην παραλία. Προχώρησε άργά περ’ απ’ τὸ καφενεδάκι με τις τζιτζιφιές ἴσαμε τὰ βράχια, ὅπου κάθονταν ἕνας ἄνθρωπος μοναχός.

... Σκεφτήκατε ποτέ τί συλλογιέται ἕνας ἄνθρωπος, πού κάνει τὸν ἀπολογισμό τῆς ζωῆς του κάτω απ’ τ’ ἀστέρια, μπρὸς σ’ ἕνα ἀτέλειωτο πέλαγο!

Ὁ Σπύρος Περάνης ἔφερνε στὸ νοῦτου εἴκοσι χρόνια πού πέρασαν, ἕνα—ἕνα, ὅσο θυμόταν. Ὑπολόγιζε τὴν ἀξία τους νοερά, τὴ δυναμικότητα πού ξόδεψε ἀνώφελα στ’ ὄνειρο, τὴν ποσότητα εὐτυχίας πού κρύβαν. Προσπαθοῦσε νὰ θυμηθῆ μιὰ δυνατὴ χαρὰ ἔξω απ’ τὴ στενότητα τῆς περιστασης, μιὰ δυνατὴ συγκίνηση ἔξω απ’ τὰ ὄρια τῆς πλήξης, μιὰ κραυγὴ στὸ σιωπηλὸ σπίτι τῆς οἰκογένειας Περάνης.

Ἀναπόλησε τὶς μέρες, πού γιόρταζαν σπίτι, τὴν Πρωτοχρονιά, τὸ Πάσχα.—Ποιὸς ἄραγε νὰ ἦταν ἐκεῖνος ὁ ψυχρὸς ἀτάμαυρος Κύριος, πού εἶχε φιλήσει τὸ χέρι τῆς μαμᾶς στὴ γιορτὴ τοῦ Πατέρα, πρὶν πολλὰ χρόνια; Καὶ βέβαια ποτὲ δὲ θὰ ξεχάση τὸ χαστοῦκι, πού δέχτηκε σάν ἦταν μικρούλης ἔπειδὴ ἔφαγε ἕνα κόκκινο αὐγὸ τὴν Μεγάλῃ Παρασκευῇ. Ὅλα αὐτὰ δὲν ἦταν παρὰ πειθαρχημένες χαρὲς μέσ’ στὴν ἀνευλικότητα τῆς ἀξιοπρέπειας, ὑποταγμένες στὶς ἀνόητες συμβάσεις, πού κάνουν οἱ ἄνθρωποι μετὸ Θεό.

Τὸ σκολεϊό! Ἄ! ὁ τετραγωνισμένος ἐγκέφαλος τοῦ ἀξιότιμου Κυρίου Πυρίδη. Α, τοῦ καθηγητοῦ τῶν μαθηματικῶν καὶ τῆς κοσμογραφίας ἐν

τῷ Γυμνασίῳ Μυτιλήνης. Τί παράξενη προσωπικότητα! Ἐπιανε τὴν κιμωλία στὰ λιγνά του δάχτυλα, χτυποῦσε πεντέξη τελείες πάνω στὸ πίνακα, ἔνωσε σὲ πολυγωνικά σχήματα τ’ ἀστέρια πού ζοῦν μιὰ ζωὴ μυστικὴ μέσ’ στὸ χάος, καὶ φώναζε:

—Ἴδού! ὁ ἀστερισμὸς τοῦ Ἄετοῦ.

Μὰ τί χρειάζονται τὰ σχήματα, ὅταν ὁ ἀλτάιρ φαντάζει σάν ξανθὸ λουλουδάκι;

Κι’ ὁ Σπύρος Περάνης ἀποροῦσε μετὸν τρόπο τῆς ἐπιστήμης, πού κλεινόταν στὰ στενά ὄρια τῶν πειθαρχημένων συλλογισμῶν, γιὰ νὰ βρῆ τὴν πλατύτερη ἀλήθεια τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἀπέραντου κόσμου.

Ξαφνικὰ θυμήθηκε ἐκεῖνη τὴ μέρα πού τῶσκαν μετὸ Γιώργο απ’ τὸ σπίτι καὶ τράβηξαν μετὸ μιὰ βάρκα στ’ ἀνοιχτὰ τοῦ πελάγου. Θυμήθηκε κι’ ἕνα ἄλλο μεσημέρι, πού γύρναγαν μεσ’ στὶς ἑλῆες γιὰ τζιτζίκια. Τί καλά πού ἦταν τότε!...

Ἄναψε μετὸ ἄργες κινήσεις ἕνα τσιγάρο, σιάχτηκε στὴ θέση του, ἔβαλε τὸ δεξί του χέρι προσκέφαλο. Εὐρισκε ἀρκετὰ κουραστικὴ αὐτὴ τὴν προσπάθεια τῶν γενικεύσεων. Μὰ ἐξακολούθησε νὰ σκέφτεται τὴν περασμένη ζωὴ, τὰ πρόσωπα, τὰ πράγματα.

Ὁ πατέρας του!... Ὅσες φορὲς τοῦ ἐρχόταν ἡ διάθεση νὰ κρίνη τὶς πράξεις τοῦ πατέρα του ἀγαναχτοῦσε σχεδὸν μ’ αὐτὸ τὸν ἄνθρωπο, πού ἐνῶ εἶχε τόσο μυαλό, τόσες ἰκανότητες γιὰ νὰ πετύχη καλλίτερα, ποτὲ δὲν μπόρεσε νὰ συλλάβῃ τῆς ἀληθινῆς εὐτυχίας, τὸ νόημα. Γυρνοῦσε κουρασμένος ἀπ’ τὸ γραφεῖο, γιομάτος λογικὴ, χωρὶς ποτὲ τὴ διάθεση νὰ δημιουργήσῃ χαρὰ. Σάν ἄλλαζε, ξάπλωνε στὸ ντιβάνι κοντὰ στὴ σόμπα, κάπνιζε τσιγάρο, ἔπινε τίλλιο τὸ χειμῶνα.

—'Αχά! έκανε. Θαυμα! Κι' άπλωνε τις χοντρές του παλάμες στη φωτιά. Ήταν ν' άπορη και νά νευριάζη κανείς μ' αυτό τόν άνθρωπο, πού ίκανοποιόταν όλως διόλου μ' αυτές τις πενιχρές μικροαπολαύσεις.

Γλυκειά καύμενοϋλα μανοϋλα! Τήν έφερε στο μυαλό του λιγνή, ένα λεπτό, χλωμό δέρμα προσώπου, δυο γαλανά μάτια γιομάτα ρεμβασμούς κι' άβουλτα. Θυμήθηκε με τί συγκίνηση τοϋ είχε χαρίσει στη γιορτή του, σαν ήταν μικρούλης, πολλά χρόνια πριν, τά παραμύθια τοϋ "Αντερσεν. Τότε τοϋ είχε διηγηθῆ για κείνες τις μακρινές βορεινές χώρες, τοϋ είχε πῆ πολλά, θυμάται, για τά χιόνια και για τις νύχτες, για τό βόρειο Σέλας... Φτωχή μητεροϋλα! Πώς έγινε ν' άφήσης μιάν όλόκληρη ζωή νά έξατιμιστή στ' όνειρο; Πώς έγινε νά έγκαταλείψης τόν έαυτό σου, χωρίς την έλάχιστη προσπάθεια ν' άντισταθῆς, ανάμεσα σε ανθρώπους πού δέ σ' ένιωσαν ποτέ;—'Η λάτρα τών παιδιών, μιá τυπική έπίσκεψη στην Κυρία τάδε, τί ζωνρή συζήτηση για τό γλύκισμα της Κυρίας Πρόεδρου! Πόσο άνώφελο ξόδεμα πλούσιου συναισθηματισμοϋ για μικρολεπτομέρειες!

Και ξαφνικά, όλότελα άνεπάντητα, μιá αγανάχτηση πλημμύρισε μέσα του για όλους αυτούς τους ανθρώπους, πού άποκρυστάλλωσαν τό νόημα της ζωής τους σε μικροσυνήθειες, σε μικροαπολαύσεις, σε μικρολεπτομέρειες.

'Αγανάχτησε ενάντια όλων αυτών των ανθρώπων, πού δέν έδειξαν ποτέ την τόλμη νά εκτιμήσουν τη σωστή αξία της ζωής, πού νιώθαν την εϋτυχία σαν κάτι πολύ στενό, πολύ μορφοποιημένο, χωρίς ένταση.

"Ω! 'Αγανάχτησε ενάντια όλων των ανθρώπων, πού συμβιβάστηκαν άνόητα με τη χαρά, με τη ζωή, με τό Θεό, με τό θάνατο.

'Ο Περάνης σηκώθηκε. Κι' αίστάνθηκε τότε πόσο ήταν μονάχος, αυτός κι' η νύχτα, μ' άνωμαλία άσήμαντη στην έρημιά τοϋ τοπίου. "Ενας βρά-

χος ύψώνονταν δίπλα του, ένας όγκος βουβός, βαρύς σά μιá σκοτεινή άνάλγητη δύναμη της ζωής. "Ενα πέλαγος εκτείνονταν μπρός του, χωρίς σχήμα, χωρίς όγκο, χωρίς τέρμα—κάποια αΐστηση ρευστοϋ, μιá ύποψία κυματισμοϋ, μιá πρόκληση φυγῆς, ή νοητή γραμμή της ματιάς μέσ' στο άπειρο, έξω άπ' τά όρια, πέρ' άπ' τη σύγχυση της νύχτας και της άπόστασης...

Σκεφτήκατε ποτέ τί συλλογιέται ένας άνθρωπος, πού έκανε τόν άπολογισμό της ζωής του κάτω άπ' τ' άστέρια, μπρός σ' ένα άτέλειωτο πέλαγο;

Δέ γίνεται πιά δέν έπαιρνε άλλο. "Επρεπε νά διαλύση τό σχήμα, τόν όγκο μιás τέτοιας ζωής.—Σταμάτησε. Νά διαλύση τό σχήμα; τόν όγκο μιás ζωής;...

Αίστάνθηκε τόν έαυτό του λαφρύ. "Ενα κενό γένηκε μέσα του, πού γιόμισε γρήγορα άπ' τ' άγεράκι της θάλασσας. Κάτι πήδαγε, κάτι χόρευε κάτι πολύ περαμερισμένο διαλύονταν, ξεχύνονταν άπ' όλη την ύπαρξη του μέσα στη νύχτα. Χωρίς άλλο, χωρίς άλλο έπρεπε νά σπάση τη μορφή μιás τέτοιας ζωής. "Επρεπε νά τσακίση τό τσόφλι τών κρυσταλλισμένων στιγμών της χαράς. "Επρεπε νά σαλτάρη έξω άπ' τό φράγμα τών συμβιβασμών. "Επρεπε νά δώση νόημα στο χρόνο, πού χάνονταν. "Ενας περίπατος στ' άπειρο με άλματα ύπέροχα, ή εϋρυνση τοϋ χώρου, όπου κινιόταν ή ζωή του.

"Ενοιωσε κρύα τά χέρια του. Τό ιδρωμένο του μέτωπο άπ' την ύπερένταση της ένδόμυχης πάλης, πάγωσε στη δροσερή άνεσαμιά της νύχτας.

"Ενα φώς ανοίχτηκε άπ' τό λιμάνι. Σέρνονταν πάνω στην έκταση τοϋ νυχτερινοϋ πελάγου, παράλληλα στην άκτή, άργά—σιγανά, ένα τοσοδοϋλι φωσάκι μέσ' στην άπέραντη νύχτα, μιá κοκκινωπή γραμμή στο νερό.

—Νάσαι ό Γιώργος; Σήμερα θαβ-

γαινε με την "Ελλη, σκέφτηκε.

"Ετρεξε στο βράχο, πασπάτευε με τὰ χέρια του τις ανωμαλίες της πέτρας, βρέθηκε για δυό λεπτά στην κορφή. "Ανάσανε βαθειά. "Εβαλε τὰ χέρια γύρω απ' τὸ στόμα, κι' ἔκραξε μέσα στη νύχτα.

—Γιῶργο, ἔεε!...

Κανέννας ἀντίλαλος. Τὸ κῆμα τῆς φωνῆς θὰ κύλισε πάνω στην ἄπλα τῆς θάλασσας, θὰ ρουφήχτηκε απ' τ' ἄπειρο, θάφτασε πολὺ βαθειά, ἴσαμε τὴν ἀμμουδιά τῆς "Ανατολῆς. "Ο Σπῦρος ἔστησε αὐτί. "Απ' τὴ βάρκα ἀμέσως ἀπάντησαν. Ναι, ἦταν ὁ Γιῶργος.

Νὰ πῆγαινε κει, τοῦ φώναζαν και γελοῦσαν...

—"Ελάτε σεῖς, πῶς νὰ πῆγαινε αὐτός;

—Καλὰ, καλὰ, ἔρχονταν.

Κατέβηκε απ' τὸ βράχο και περιμενε. Τὸ φῶς πλησίαζε. Σὲ λίγο ἀκούστηκαν τὰ κουπιά.—"Εδῶ, ἐδῶ! "Η βάρκα χτύπησε πάνω στὰ βράχια.

"Ο Σπῦρος σάλταρε ἀπὸ πέτρα σὲ πέτρα, μπῆκε μέσα. "Η "Ελλη, γιομάτη δροσιά, τὸν ἄρπαξε απ' τὰ μαλλιά.

—Τι γυρεύεις αὐτοῦ; ἔ, ἔτσι ὀλομόναχος!

—Τι γύρευε αὐτοῦ; Τίποτα. Μιά βόλτα ἦρθε μονάχα.

"Υστερα πῆρε απ' τὸ φίλο του τὰ κουπιά. "Ανοίχτηκαν σιγά—σιγά, ἄφησαν πίσω τους τὴν ἀκρογιαλιά.

Και τότες μιὰ τρελλή διάθεση πλημμύρισε τὸν Περάνη νὰ ξοδέψῃ δύναμη, νὰ προστέσῃ ἐπιτάχυνση στὴν ὀμαλή ταχύτητα τῆς βάρκας, νὰ μεταβάλῃ τὴν κινητικὴ ἱκανότητα τῶν πραγμάτων. Οἱ σκαρμοὶ τρίζαν, ἡ λαφρυὰ βαρκοῦλα γλυστροῦσε, κύλαε, πετοῦσε. Τ' ἀεράκι ἀνέμιζε τὰ μαλλιά τῶν ἐρωτευμένων παιδιῶν κι' αὐτὰ γελοῦσαν, βουτοῦσαν τὰ γυμνά χέρια μέσ' στὸ νερὸ ν' ἀπολάψουν τὴ χαρὰ τῆς ταχύτητας, τὴν αἴσθησι τῆς γρήγορης μετατόπισης μέσα στὸ χῶρο.

Κι' ὁ Σπῦρος Περάνης, σιωπηλός, ὑποπτεύονταν πίσω απ' τὴν πρύμνα μιὰ βαθειὰ χαρακιά πάνω στὸ κρουστάλλι τῆς θάλασσας, μιὰ χλιαρὴ κοκκινωπὴ και γαλάζια γραμμὴ, ποῦ προεκτεινονταν νοητὰ μέσα στὸ ἄπειρο, πέρ' απ' τὰ ὄρια τοῦ κόσμου.

"Αφησε ἀπότομα τὰ κουπιά. "Η βάρκα ἔσκισε ἀκόμα τὰ νερὰ σὰν τορπίλα, ὕστερα ὑποτάχτηκε στὴν ἀντίσταση τοῦ νεροῦ, σταμάτησε καταμεσίς τοῦ πελάγου.

—"Α! ἦταν ἐξαίσια, εἶπε ἡ "Ελλη.

"Ο Περάνης πῆγε κοντὰ τους και κάθησε στὰ χεῖλια τῆς βάρκας.

Ξαφνικά, τὸ ξανθὸ κορίτσι χάιδεψε τὸ χέρι τοῦ φίλου τῆς.

—Γιῶργο, θὰ μᾶς παίξῃς κάτι ἐδῶ μέσ' στὴ θάλασσα;

Εὐχαρίστως νὰ τοὺς ἔπαιζε κάτι. Ποιὸ ἤθελαν; Μόνον νὰ ἦταν ἓνα τραγοῦδι γνωστὸ, γιατί βέβαια δὲν ἤξερε νὰ παίξῃ φυσαρμόνικα στὴν ἐντέλεια.

—"Οχι, εἶπε ὁ Σπῦρος. Οὔτε γνωστὰ, οὔτε τίποτα. Αὐτὸς ἦταν τῆς γνώμης νὰ τοὺς ἔπαιζε κάτι απ' τὸ μυαλό του, ἓνα κομμάτι αὐτοσχέδιο νὰ ποῦμε. Νὰ τοὺς ἔπαιζε μιὰ ἔμπνευση τῆς στιγμῆς χωρὶς ὀρισμένο ρυθμὸ, κάτι πολὺ μελαγχολικὸ και συνάμα πολὺ δυνατὸ, πολὺ ἄγριο, γιομάτο ἀρμονικὴν ἀταξία.

"Ο Γιῶργος δέχτηκε. "Η "Ελλη κουλουριάστηκε πάνω στὴν πρύμνα, ἀκούμπησε τὸ κεφάλι τῆς πάνω στὰ γόνατα τοῦ ἀγαπημένου, ἔγινε αὐτοῦ ἓνα ἐλάχιστο σχῆμα σιωπηλῆς τρυφερότητας.

Κι' ἐκεῖνη τὴ νύχτα—τοῦ Αὐγούστου, μιὰ πολὺ παράξενη μουσικὴ ἀκούστηκε καταμεσίς τοῦ πελάγου ποῦ κοιμόταν. Κάτι χωρὶς ὀρισμένο ρυθμὸ, κάτι πολὺ μελαγχολικὸ και συνάμα πολὺ δυνατὸ, πολὺ ἄγριο, γιομάτο ἀρμονικὴν ἀταξία.

Τὸ Αἶγαῖο ξύπνησε απ' τοὺς ἤχους κι' ἀνατρίχιασε, γιατί ποτέ πρὶν δὲν εἶχε ἀκούσει τέτοια μουσικὴ και ποτέ πρὶν, αὐτὸ δὲν εἶχε ψυθίσει στ' αὐτάκια τῶν κοχυλιῶν τέτοιους ἤχους.

Οί νότες τῆς τρελλῆς φυσαρμόνικας, πού ἀκουμποῦσαν πάνω στήν ἐπιφάνεια τοῦ νεροῦ εἶχαν μεταδώσει τὸ παράξενο χἀδι τους σὲ κάθε εὐκίνητο μόνιο κι' ἡ πρωτάκουστη μελωδία πῆγε βαθειά ἴσαμε τὸ βυθὸ, δπου ζοῦσαν τὰ ψάρια. Καὶ τὰ ψάρια μὲ τὰ ὀλόχρυσά λέπια πού μέναν ἐκεῖ νὰ φυλᾶν τὶς πεθαμένες γοργόνες, χωρὶς ποτὲ νὰ μιλοῦν, ἀνέβηκαν γύρω ἀπ' τὴ βάρκα ν' ἀκούσουν.

Οἱ ἦχοι πότε χαμῆλωναν—χαμῆλωναν μὲ μιὰν ἄγρια μελαγχολία, σὰν μαῦρα πουλιὰ, πού ἀπόκαμαν πιά ταξιδεύοντας μὲς' στὴ νύχτα καὶ πέφταν, πότε πηδοῦσαν ψηλά, χορευοῦσαν μὲ μιὰν ἄταχτη εὐθυμία, ἔφταναν ἴσαμε τᾶστρα, πού ἀνοιγόκλειναν τὰ χρυσὰ τους βλέφαρα μὲ ἀπορία καὶ θαυμασμὸ.

Κανεῖς, κανεῖς ἀπ' τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους δὲν ἔνοιωσε τὴν παρά-

ξενη μαγεῖα τῶν πρωτόγονων ἤχων ἐκείνη τὴ νύχτα τοῦ Αὐγούστου. Γι' αὐτὸ ἐξακολουθοῦσαν νὰ ζοῦν σὰν πρὶν, ὅπως πάντα, χωρὶς παλμὸ.

Οὔτε καὶ οἱ ἄνθρωποι, πού κάθονταν στὸ παραλιακὸ κάφενεδάκι μὲ τὶς τζιτζιφιές κατάλαβαν τίποτα. Ἐβλεπαν μονάχα νὰ κινιέται πάνω στὴ νυχτερινὴ θάλασσα, πότε δῶ, πότε κεῖ ἓνα φωσάκι κοκκινωπὸ. Καὶ βέβαια, μῆτε κἀν θὰ φαντάστηκαν, πὼς τρία παιδιὰ εἶχαν μεθύση ἐκεῖνο τὸ βράδυ ἀπ' τὴν ἀπειθάρχητη μουσικὴ τῆς ζωῆς, ριγμένα μέσα σὲ μιὰ πιὸ μεθυσμένη βαρκοῦλα, πού λικνιζόταν ἀδέσποτη πάνω στὴ ρευστότητα τοῦ πελάγου καὶ σέρνονταν, χωρὶς κουπιὰ, χωρὶς τιμόνια, χωρὶς σκοπὸ, μὲς' στὴν καλωσύνη τῆς νύχτας, γιὰ τ' ἀνοιχτά...

Στ. Κ. (Στὸ ἐρχόμενο τὸ τέλος)

ΣΟΥΡΟΥΠΟ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Πάνου στὰ τζάμια τῶν σπιτιῶν ἀργοπεθαίνει ὁ γῆλιος καὶ μὲ στερνὲς ἀντιφεγγές τὰ βᾶφει, τὰ ξεβάφει...
Στέκεται ἀντίκρου μοναχὸς, μελάγχολος ὁ κάμπος κι' ἴσκιοι βαριοὶ σκεπᾶσανε τὰ ριζοβούνια πέρα.
Ἐπὸ τὰ χτήματα γυρνοῦν στὰ φτωχοκάλυβά τους τῆς ἀργατιᾶς λεβεντονισί, ἔξεσκύφωτοι χωριάτες, καὶ κάπου—κάπου στίς φραγές στέκουν νὰ ξαποστάσουν ἐνῶ τὰ βῶδια ἀμολυτὰ τραβοῦνε γιὰ τοὺς στάβλους.
Οἱ κοπελλιές μὲ τὰ σταμνιά, πηγαίνοντας στὴ βρύση ἀντάμα ἢ μιὰ στὴν ἄλληνα τὰ μυστικά τους λένε, καὶ στὴν αὐλόπορτα μπροστὰ οἱ γέροι καμαρώνουν τ' ἀγγόνια τους π' ὀλόχαρα παίζουνε τραγουδώντας.
Γλυκά—γλυκὰ τῶν κοπαδιῶν ἀχοῦνε τὰ κουδοῦνια μὲς' στὴν ἀπόμακρη πλαγιά πού πᾶν' νὰ σαλαγιᾶσουν καὶ στοῦ χωριοῦ τὴν ἐκκλησιὰ στέκει ὁ παπᾶς μοναχὸς, χτυπᾶ ἀπαλὰ τὸ σῆμαντρο καὶ λέει τὴν προσευχὴ του.
Ὁ γῆλιος βούτηξε βαθειά, τᾶστρα ἀρχινᾶν νὰ φέγγουν. ἀποκοιμήθη τὸ χωριὸ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς νύχτας καὶ μὲς' στοῦ ἀπείρου τῆ σιωπῆ ξεχύνεται μονάχα τὸ γαύγισμα κάποιου σκυλιοῦ, τὸ κλᾶμα κάποιου γκιώνη,

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗΣ

ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΥ

Πόσες φορές δὲ στάθηκα μπροστά σ' ἕνα μικρὸ ἀγριολούλουδο, ζητώντας νὰ βρῶ, νὰ μαντέψω τί στήν ἀνθένια του ἔκρυβε καρδιά.

Τὴν ὥρα πού τὸ δεῖλι ἀπλωνε τὰ φτερά του στὴ γῆ, ὁ οὐρανὸς γέμιζε ἀπὸ ἄπειρ' ἀραβουργήματα, πόσες φορές δὲ στάθηκα στὸ δρόμο τῆς ζωῆς μου, μιλώντας μὲ μιὰ ἀγριομαργαρίτα!...

Ὁρες ὀλόκληρες, χἀῖδεψα βελουδένια πέταλα μὲ μιὰ χαρὰ παιδιάστικη.

Τὸ πυρωμένο ἀπομεσήμερο τοῦ καλοκαιριοῦ, στὴ σκιά ἑνὸς πεύκου, θαύμασα γαλάζια, ρόδινα κι' ὀλόλευκα χρώματα.

Φτωχὰ λούλουδα τοῦ ἀγροῦ!... Γύρω σας πετοῦσαν λογιῶ—λογιῶν ψυχές, πού ρουφοῦσαν τὸ νέκταρ σας.

Ἄκουσα τ' ἀνοιξιὰτικὰ βράδυα νὰ σιγοψιθυρίζετε παληὰ παραμύθια στὰ ρυάκια πού κελαρύζουν στὸ πλάι σας.

Εἶδα τὸ χειμῶνα, τὰ κεφαλάκια σας ἀδύναμα νὰ σκύβουν στοῦ παγεροῦ βορριά τὸ χἀδι, ἀγνὰ λουλουδάκια.

Κι' ἄλλες φορές, τοῦ φεγγαριοῦ οἱ ἀσημένιες ἀχτίδες, σιγόπαιζαν μὲ

τὶς δροσοσταλιές πού σὰς στόλιζαν, καὶ σὰς μὀρφαιναν τόσο, πού τὰ μάτια μου θάμπωναν.

Φτωχὰ λουλουδάκια, ... Ποτέ σας δὲν γνωρίσατε τὸ θερμὸ τῆς φροντίδας χἀδι, τῆς ἀνθρώπινης φροντίδας τῆ στοργῆ.

Μόνα κι' ἔρημα στοῦ κάμπου τὸ ἀπέραντο χαλί, ἢ στῶν βράχων τῆς ρίζες φυτρώνετε.

Γύρω, σὰς πνίγουν πλῆθεια τ' ἀγκάθια. Μὲσ' στὴν ἀγκαλιά τους περνάτε τὶς ὄρες, πού κάποια μοῖρα σὰς ἔταξε γιὰ δική σας ζωῆ, κι' ἔπειτα ἀθόρυβα, ἔτσι ὅπως φανήκατε χάνεστε μὲς στὴ φθορὰ τῶν ὄντων.

Μόνα, αἰώνεια μόνα. Τόσο στὴ χαρὰ σας, ὅσο καὶ στοὺς κινδύνους, πού δημιουργοῦν γύρω σας οἱ καιρικὲς μεταβολές.

Κι' ὅμως δὲν ἔχετε κανένα παράπονο. Χαρούμενα, γεμῖτα λάμψη κι' ὁμορφιά, κρύβετε στὶς μικρὲς σας καρδιές δυνατὲς χαρὲς, γιὰ κείνον πού κοντὰ σας μ' ἀγάπη θὰ σκύψη, καὶ θὰ νοιώση μιὰ δόνηση μέσα του στῆς ὁμορφιάς καὶ τῆς ἀγνότητάς σας τὸ θᾶμμα.

ΚΑΙΤΗ ΣΒΟΡΩΝΟΥ

ΒΙΚΤΩΡ ΟΥΓΚΩ

ΕΚΣΤΑΣΗ

Στ' ἀκρόγιαλο καθόμουνα μιὰ νύχτα μοναχός, στὸν οὐρανὸ οὔτε σύγνεφο, κι' ἔρημος ὁ γιαλός... Τὰ μάτια μου βυθίζονταν μακρῶ ἀπ' τὸν κόσμον αὐτὸ, καὶ τὰ βουνά, κι' ὀλόγυρα ἢ φύση, καὶ τὰ δάση φαίνονταν πῶς ρωτούσανε, σ' ἀπόκοσμον γιορτάσι τὰ κύματα τῆς θάλασσας, τᾶστρα στὸν οὐρανό.

Καὶ τᾶστρα τὰ χρυσόφωτα, ἄπειρες συνοδεῖες σιγὰ καὶ χαμηλόφωνα, μὲ μύριες ἀρμονίες ἐψυθιρίζαν γέρνοντας τῆ φωνεινῆ κορῶνα. Καὶ τὰ γαλάζια κύματα, πού κυβερνιῶνται μόνα γέρνοντας πρὸς τὴ θάλασσα λέγανε, «Ὁ Θεὸς Αὐτὸς εἶν' Ἄρχοντας ἐδῶ στὴ γῆ, μονάχ' Αὐτός...»

(Μετάφραση)

ΑΓΓΕΛΟΣ ΜΟΣΧΟΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

“NAUMANN IDEAL”

Το γραφείο-μας, είναι ακριβώς αριστέρα στο έμπα της αίθουσας, αφού προχωρέσεις επτά βήματα, και περάσεις το διάδρομο με τ' ανάγλυφα. Θαν τάβρεις έφκολα, μη χολοσκάς.

Φτάνει να δώσεις νου στα λόγια του κλητήρα που θάβρεις στην όξω πόρτα του μέγαρου.

Μην αστοχήσεις μονάχα να σφίξεις γροθιά το ζερβί-σου το χέρι, ειδ' αλλιώς δε σου δίνω κι' εγγύηση, πως δε θα μπλέξεις με τ' άλλα γραφεία. Και τότες είναι που θα χάσεις το μπούσουλα.

Καλά, σα θέλεις νάβρεις εδωμέσα, κανένα δικόνε-σου άνθρωπο, και να του πεις μια καλημέρα μονάχα, που λέει ο λόγος' τότες καλά.

Μ' αν τύχει—που τι να σου πω, ούτε και για τον οχτρό-μου δεν το περικαλώ—νάχεις συνάλλαγές με τις υπηρεσίες-μας, και νάσαι νταραβερισμένος, η κουβέντα το λέει, με τίποτες φορολογικές και κάτι τέτοιες υπόθεσες με μας, «υπόχρεως» που λεν τα χαρτιά «πληρωμής Δικαιωμάτων Σφαγής, ή εκμεταλεύσεως υπονόμων», ε, τότενες άκου, σα θες το καλό-σου, την κουβέντα που σου είπα και κράτα-την καλά στο μυαλό-σου.

Σφίξε γροθιά το ζερβί-σου το χέρι, προχώρα τα επτά-σου τα βήματα στο διάδρομο με τ' ανάγλυφα και μόλις βρεθείς φάτσα στην πόρτα της μεγάλης της αίθουσας, κόψε ζερβά και γλήγορα μάλιστα, μη σε πάρουν χαμπάρι από τ' άλλα γραφεία. Τότες μπορείς, δίχως φόβο, να ξεσφίξεις το χέρι-σου, που τάχες δεμένο γροθιά και να μας ρωτήσεις ότι πεθυμάς, δίχως κακό κανένα να σου περάσει από το' νου.

Θα σ' εξυπηρετήσουμε μ' όλη-μας τη καλή τη διάθεση, και θα σε διεφ-

κολύνουμε στο κάθε-τι που θα μας ρωτήσεις. Θα πλερώσεις μονάχα το φόρο το νόμιμο, δίχως κανένα παραπάνω πρόστιμο, αν τύχει κι' έρθεις καθυστερημένος λιγάκι κι' όξω από την προθεσμία που τάζει ο νόμος, κι' αλαφρός θα πας στο σπητάκι-σου κι' ήσυχος μ' έγκυρο το διπλότυπο πλερωμής στην τσέπη-σου. Ένα κίτρινο χαρτί που θάχει—θα το ιδείς δα—και τη στάμπα και γνήσια την υπογραφή του δημοτικού εισπράχτορα.

Θυμήσου μονάχα του γραφείου-μας τ' όνομα.

Συ, για καλύτερα, να ζητήσεις τον υπάλληλο τον ειδικό για την παρακολούθηση του «Δικαιώματος Καθαριότητας της πόλεως και αποκομιδής απορριμάτων», και μην πιαστείς στα ζαχαρωμένα δολώματα και τα καταφερτζιδικά τσαλιμάκια των άλλων γραφείων, που—άκου μένα—θα σε γδάρουν αν πέσεις στα χέρια τους.

Σε περιμένω το λοιπόν, μόλις ξαδιάσεις από τις άλλες-σου σκοτούρες νάρθεις να σε τρατάρω καφεδάκι. Θάσαι, μαντέβω, καλός φορολογούμενος και θα συνεννηθούμε έφκολα πιστέβω.

Έλα κι' είμαι μονάχος στο γραφείο σήμερα. Μονάχος με τον κύριο προϊστάμενο, που όλο γράφει, και τακ με το ταμπόν τυποχαρτίζει και γυρίζει σελίδα, βλοσυρός, και σφυγμένος.

Κι' εγώ κάθουμαι που λες ολότελα μόνος. Είναι τόσο παράξενα σήμερα στο Γραφείο.

Παρατηρώ, μέσα κι' απόξω. Έχω μιν αλλόκοτη αίστηση των πραγμάτων που δίπλα-μου στέκονται. Καθαρό το μυαλό-μου βουτάει ως τον πάτο, στην ουσία των αντικείμενων και τ' αναλύει de profundis, απλά.

Ξεπερνάει αδιάφορα τον επιθετι-

κό ορισμό—τε! Χαρά στο πράμα—και σούμπιτο βουλιάζει στην ουσία μονάχα, και τσακ ξεφουρνίζει τον ουσιαστικό ορισμό.

Ουσιαστικοποιεί δηλαδή—με κατάλαβες;—την υφή της ύλης.

Τα χαρτιά λογουχάρη, σήμερα μέσα στο γραφείο, φως φανερό πως δεν είναι σαν άλλότες, ριγωμένα ή κι' άσπρα, χοντρά ή λεπτούλια, μα πάνω απ' όλα χαρτένια, ναι χαρτένια καθώς ή λιγερή διάθεση του χαριτωμένου-μου μυαλού τα βρίσκει.

Χίλια τρελλοκαμώνματα μου κάνουν σήμερα ο νούς. Θα φταίει ποιος ξέρει, κι η καπνισμένη ατμόσφαιρα του Γραφείου.

Το λοιπόν, χαρτένια είναι τα χαρτιά, όπως παράλληλα και τα δυο παραθύρια που μπάζουν μέσα στο μπουχτισμένο απο καπνό γραφείο, το σκυθρωπό φώτο της νοεβριανής μέρας, δεν είναι—κι' ας λεν ό,τι θέλουν οι μαραγκοί κι' ιδιοκτήτες καταστημάτων με κουφώματα και τζάμια—ξύλινα απλώς—έ, και τί με τούτο τάχα—μα πρώτα απ' όλα είναι παραθυρένια. Το μυαλό-μου έχει σκάσει στα γέλοια, κι είναι χαρά να το βλέπεις να ηηδάει.

Παραθυρένια είναι τα παραθύρια η ουσία των πραγμάτων—το λέει δα καθαρά και ξάστερα το χαριτωμένο-μου μυαλό. Κι' είναι τούτη η απλή διαπίστωση—όπως συγκαταβατικά θα την παραδέχονταν ο διεφθοντής υπεγγύων προσόδων—αφτή—ας τη δεχτούμε κι' έτσι—η απλή διαπίστωση, είναι η βάση μιας καινούργιας θεωρίας σχετικά με την εμβριθέστερη ενατένιση της σημασίας και της αποστολής των πραγμάτων στη γη. Μια παράλληλη θεωρία, θάταν κι' αφτή των ενρινολήκτων και υγρολήκτων με βάση την αντίδραση των χειλεοφώνων στα οδοντόφωνα.

Ωστόσο το μυαλό-μου, σα μουρλό αλογατάκι κλωτσάει κι' η καρδιά μου βαραίνει.

— Παράξενο πράμα! Θάλεγε η

πρεσβυωπική αριστοκρατία της καλοφαγάδικης, προϊσταμένης-μου αρχής.

— Και γιατί; θ' αναρωτιούνταν συνεχούμενα. Μη τάχα κι' ήταν άσθενής ο «υφιστάμενος»;

— Και πως σας πέρασε κύριε προϊστάμενε, μια τέτοια, θα τούλεγα, ιδέα; Από υγιάν είμαι καλά, και στο γιατρό δεν πηγαίνω της υπηρεσίας. Δε μου τη σκάτε έτσι έφκολα εμένα. Και θα πέταγα μεσ' στην αίθουσα μian αλλόκοτη κραβγή, χάχανο μουρλό και άναρθρο, και στη στιγμή θάλεγα μέσα μου.

— Σε καλό-μου, τί έπαθα; Προφταίνοντας έτσι την απορία του προϊστάμενου που «ειργάζεται» δίπλα. Όπου αφτός θα τινάζονταν, δίχως να υποψιάζεται πως τον είχα προλάβει κι' όλας, και θάπεφτε στη λάκα ο χαζός. Θάλεγε δηλαδή ο προϊστάμενος.

— Σε καλό-σας κύριε....

— ... Υφιστάμενε; θα ρωτούσα εγώ.

— Όχι κύριε... Κογιαντή είθελα να πω....

— Μα δεν είπατε, ούτε υφιστάμενε ούτε Κογιαντή. Κι' απορώ μάλιστα γιατί μου ζητάτε συγγώμη. Και βάλθηκα που λες, ν' απορώ—μπα, μπα, μπα,—κι' ας μη μούχε καθόλου ζητήσει συγγώμη. Κούνανα τα χέρια-μου έκπληχτά, σήκωνα τους ώμους γιομάτος κατάπληξη, σούφρωνα τα χείλια-μου, και χίλια ζουρλά καμώνματα τούκανα για να τον μπερδέψω.

— Μα τι θάλεγα... μουρμούρισε ηλίθια.

— Πως; του κάνω.

Και κείνος μπερδέφτηκε. Έπιασε την πέννα και βάλθηκε να γράφει αράδες κατεβατές, με στεγγό το πεννάκι-του, δίχως μελάνη.

Κι' εγώ συνέχιζα μόνος-μου,

— Όχι, δεν ήμουν άσθενής. Απλώς το μυαλό μου σα μουρλό αλογατάκι κλωτσάει και βαραίνει-μου ή

ψυχή, στην καπνισμένη του μουντού ατμόσφαιρα γραφείου.

Τάπα τούτα έτσι ρυθμικά και παρδαλά για να του τη σκάσω του προϊστάμενου. Κι' ωστόσο δεν ήμουν και στα κέφια-μου. Εξεναντίας μπορώ να πω, ήμουν θλιμένος. Χτες δεν ήρθαν οι δυο καθαρίστρες να μου πουν:

— Καλημέρα (και να σύρουν το μεεέρα καλόκαρδα) καλό-μας παιδί.

Κι' ύστερα, λέει, να πήγαινα στο γιατρό της υπηρεσίας. Έτσι, καληώρα, του τη σκάσαν και του Μανωλή που εργαζόταν δίπλα, στο Γραφείο Ασκεπών Χώρων κι' ειδικώτερον «επί της παρακολουθήσεως του Δικαιώματος Σφαγής». Ο γιατρός τονε πήρε στο λαιμό-του το φουκαρά το Μανωλή. «Ελέφθερος ιατρού διά μίαν εβδομάδα» είχε γράψει το ημερήσιο δελτίο, κι' ο καψερός τα τίναζε την ίδια μέρα τα μεσάνυχτα.

Στου γιατρού τη διάγνωση δεν αφήνομαν, όχι! Σάματις μύρισα βρε αδερφέ, χωματίλα; Κι' αρχίνησα να οσφραίνουμαι πεισματικά.

Παραξενέφτηκα που δεν ήρθαν οι δυο καθαρίστρες εχτές να μου πουν, στο καλό-τους παιδί—καλημέρα. Κι' όλο και πλειότερο παραξενέβομαν που δεν ήρταν εχτές η καθαρίστρες.

Το γραφείο μουτζουρωμένο κι' άτσαλο από τους θαμπούς καπνούς, με θωρούσε βαρύ και—φάλτσο εμβατήριο πλήξης—η διπλανή μου γραφομηχανή δάγκωνε την ψυχή-μου.

— Άβριο καλό-μου παιδί, άρχισε να τραγουδάει η Αθροιστική που δούλεβε απέναντι.

— Σκασμός, φώναξα και στρίγλα την είπα από μέσα-μου για να μη μ' ακούσει. Μα κείνη στεγνή κι' ανελέητη δεν έσκασε.

— Άβριο, ξακολούθησε, δε θάρθουν οι δυο οι καθαρίστρες, καλημέρα να σου πουν καλό-τους παιδί.

— Πριτς! της έκανα εγώ φουρκισμένος και ρούφηξα τη μύτη-μου.

— Είσαι συναχωμένος; με ρωτάει

όλο συμπόνοια, τάχατες, και το ρώτημά της έκανε πηδηχτό ένα ντιν, στο σκουριασμένο μπάφιλα της καρδιάς-μου.

— Να μη σ' ενδιαφέρει καρακάξα, της έκανα τότες εγώ της Αθροιστικής και της γύρισα την πλάτη.

— Κι' ωστόσο, δε θάρθουν άβριο οι δυο οι καθαρίστρες. Τακατάκ! Κι' όλο νόημα κι' αίνιγμα σίγησε.

Τριπλό κεντρί το κακατάκ, στη φλογισμένη-μου απορία, με πλήγωσε. Έσκαγα εγώ από το χάλι-μου. Σιδερένια τα λόγια-της με σφυροκοπούσαν κι' αλαφιασμένος ο νους μου ξεφτιζονταν.

— Ακούς εκεί τακατάκ, την κατσικά!

Και φούντωνα. Κι' ύπουλα παιδέβομαν και καταχτόνια, ναβρώ ποια τάχα λέξη, στην ουδέτερη κουβέντα-της θάχε το βάρος. Μα κείνη, που ο διάολος να την πάρει, ήταν ξερή και μετάλλινη. Κρυφά μη με πάρει χαμπάρι και βάλει τα γέλοια, ανασήκωνα το γιακά-μου που ολοένα ξανάπεφτε. Μονότονη η φριχτή σιδερένια σιωπή ξακολούθησε της Αθροιστικής. Όπου εγώ δε βασιτέμαι, κι' όλος άχτι και φτόνο, της σφυρίζω πλαγίως.

— Και γιατί, περικαλώ και με το μπαρδόν, δε θα νάρθουν οι δυο, οι καθαρίστρες άβριο;

— Δεν έχει «γιατί» ανάλυση σε θρίαμβο τη σιγή-της η Αθροιστική.

— Αλλά τότενες; Τι έχει, κερα-Μελπομένη, της ξανάπα ξερός και φαρμάκι γιομάτος, και Μελπομένη ασ μην τη λέγαν εκείνη.

— Θάρθει μονάχα τακ, τακ, τακ, μονάχα η μια θε νάρτει, καλημέρα καλό-της να σου πει, τακ, παιδί.

— Κι' η άλλη κερά—Περσεφόνη; Κι' έκανα εξεπιτούτου πως είχα ξεχάσει τάχα τόνομά-της.

— Καλέ κι' η άλλη; Η άλλη;

— Η άλλη θα πεθάνει. Θα πεθάνει σήμερα αφού πρωτύτερα πριστε! θα πεθάνει από ασιτία και—μαρς άλ-

λόφρονο φυνέμπρ—κροτάλλισε τ' άσπρα από ποροσελάνη δόντια—της.

— Άει στο διάολο ζουρλή, ξεσπασα μ' αγανάχτηση, κι' έβγαλα από την μπρίζα το καλώδιο για να την κάνω να σωπάσει.

— Όχου την κακομοίρα, κι' αναλύθηκα—μεγαλοβδομαδιάτικο κίτρινο κερι—σε θλιβερούς ολοφυρμούς, α! τη φτωχειά, και θρηνούσα.

Πήρα με θέρμη τó καλώδιο και το σφύνωσα βιαστικά στην μπρίζα, ρωτώντας γιομάτος λυγμική λαχτάρα την Αθροιστική.

— Ποια από τις δυο; Πεσ-μου καλή, μίλα καλή-μου, ποια; Και σύγκορμος ταραζομαν απ' αναφυλλητά.

— Ούτε, Περσεφόνη, ούτε Μελπομένη με λένε! Και να μου κάνεις τη χάρη. Πρόφερε παγερή των δοντιών της η κοκκάλινη ασπράδα. Λέγουμε Ideal! Naumann Ideal! και μ' έσχα-

τη αδιαλλαξία, κλείστηκε στο σύγκρο της σιδερένιας-της ουσίας.

— Πνιγόταν στους καπνούς το γραφείο, κι' ένα καπέλλο στην κρεμάστρα, λες πως τόκανε επίτηδες. Η καρδιά—μου όλο βούλιαζε, κι' εγώ βάλθηκα να σκέφτουμε την περίπτωση του καπέλλου. Και στοχάζομαν νεκρά και με πεθαμένη πρεμία. Το μυαλό-μου τώρα δεν πιλαλούσε γυμνό, μα ήσυχο διάγραφε κύκλους.

Ο προϊστάμενος έλεγε για τους μαβραγορίτες σ' αψιτηρό τόνο.

— Θέλουν κρέμασμα!

Κι' εγώ εννοούσα τα καπέλλα.

Δίπλα-μου, ο φαλακρός γεροσυνάδερφος, σκυμένος πάνω στα υπερσειακά-του τα έγγραφα, πελεκούσε, χρόνια τώρα, την επιτύμβια πλάκα-του.

Το γραφείο είταν για καλά πνιγμένο στους καπνούς.

ΝΤΙΝΟΣ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΑ ΦΤΑΣΗ ΤΟ ΔΕΙΛΙ

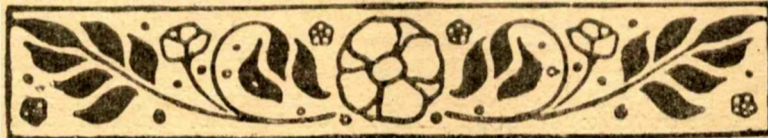
Θλιβερό σά θά φτάση και πάλι τó δειλι
κρουσταλλένιο νερό λησμονιάς νά ξεχύση
στις ψυχές, που θρηνοῦνε τ' άχνά τους τά χείλη
κάποι' άγάπη γλυκειά, θλιβερά ποῦχει σβύσει...

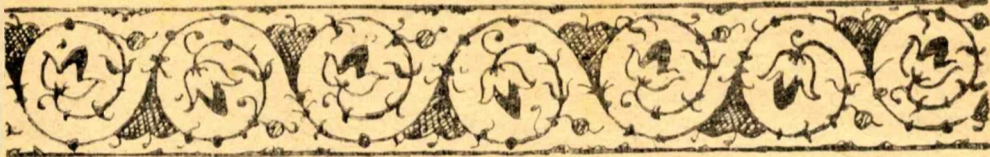
Τέτοιες ὄρες σάν πάντα, λουλούδια τ' Άπρίλη
στο λευκό σου τó μνημα βουβή θά σκορπίση
ή φτωχή μου ψυχή, και δειλά τó καντήλι
θά στ' ανάψη ὁ ἥλιος σάν γέρνει στή δύση...

Κι' όταν πιά ὁ βορριάς τῆς ζωῆς θά φυσήση
και μὲ χιόνια λευκά τά μαλλιά μου σκεπάσει
θέ νάρθῶ γιά νά κλείσω κοντά σου τά μάτια...

Και γλυκά ή πληγή τῆς καρδιάς μου θά κλείση
σάν ή λήθη τίς δυό μας ψυχές άγκαλιάσει
άπαλά μέσ' στ' άτέρμονα τούρανοῦ μονοπάτια.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΔΑΛΙΝΟΣ





Ο ΑΦΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΙ' Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΟΥ ΗΘΟΠΟΙΟΥ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΚΩΣΤΗ ΑΜΠΡΑΚΙΩΤΗ

Α!

Ἐναζητώντας στή παλαιά ἐποχή τις πηγές ἀπ' ὅπου κύλησε, ἄμορφα κι' ἀσχημάτιστα στήν ἀρχή, παίρνοντας ἀργότερα γραμμὴ καὶ σχῆμα, περιεχόμενο κι' ἔκφραση τὸ θέατρο, θὰ σταματήσουμε στὸν ἀφτοσχεδιασμό, σὰ τὴν πρωτόγονη μορφή θεατρικῆς ἔκφρασης τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ διάθεση παιχνιδιοῦ, πού πλημμυρίζει πληθωρικὰ τὸν ἄνθρωπο—ὑστερα ἀπὸ τὴν ἱκανοποίηση τῶν πρωταρχικῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν του—ἐκφράστηκε στήν ἀρχὴ μὲ χοροὺς καὶ κινήσεις πού σὲ ὥρα σωματικῆς ἐβξίας κι' ἐνθουσιασμοῦ ἀφτοσχεδίαζε, παίρνοντας τὰ πρότυπά του στήν τύχη, ἀπὸ τὸ γύρω του κόσμο, τὰ καλλιγραμμά ἢ σακάτικα κι' ἄσκημα ἀνθρώπινα σώματα, τις περπατησιᾶς καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ζώων κ. τ. λ.

Τὸ στοιχεῖο πού χαραχτήριζε τὴν ἀφτοσχέδια τούτη ἔκφραση, ἦταν πιότερο ἢ κίνηση παρὰ ὁ λόγος, πού ὄντας ἀσχημάτιστος ἀκόμα, δὲν ἦταν μπορετὸ νὰ ἐκδηλώσει τὴ λεπτότατη ποικιλία τῶν συναισθημάτων πού κατάκλυζαν τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. Κατὰ συνέπεια ἐκφραζόταν μὲ τὴν πλαστικὴ τοῦ σώματός του, τις ζωηρὲς κινήσεις, τις μοῦτες, τὰ πηδήματα καὶ τις χειρονομίες πού ἦταν πιὸ βολικὰ καὶ πιὸ χεροπιαστὰ μέσα γιὰ τὴν ἄπλαστη ἀκόμα πνευματικότητά του.

Ἄλλα τοῦτα γινόταν, ὄχι μὲ σκοπὸ τὴ μίμηση, μὰ γιὰ νὰ δώσει διέ-

ξοδο, μ' ἀφτὸ τὸν ἀφτοσχεδιασμό, στήν ἐσωτερικὴ πού τὸν φλόγιζε μέθη.

Διαπιστώνουμε λοιπὸν πὼς ὁ ἀφτοσχεδιασμός στάθηκε ἡ ἀρχέγονη μορφή θεάτρου, πού ἐκφραζε σὲ χορευτικὲς κινήσεις τὸ βουερὸ συναισθηματικὸν κόσμο τοῦ ἀνθρώπου.

Ἔστερα, σιγὰ—σιγὰ, ὄλες ἀφτές οἱ ἀφτοσχέδια πλαστικὲς κινήσεις, ἀντικαταστάθηκαν ἀπὸ τὸ λόγο καὶ τὸ μέλος πού βάλαν κάποιον ρυθμὸ σ' ὄλα τοῦτα, καὶ δώσαν σ' ὀριστικὴν πιά κι' ἐκλεπτυσμένη μορφή τὴν τραγωδία, τὸ σατυρικὸν δράμα καὶ τὴν κωμωδία.

Ὁ ἀφτοσχεδιασμός δὲ χωροῦσε πιά σ' ἀφτές τις κλασσικὲς μορφές θεάτρου, γιὰτὶ ἐδῶ εἶχαν πιά ξεχωριστὲς εἰδικότητες. Ὁ ρόλος τοῦ παλιοῦ χορευτῆ πού ἦταν δημιουργὸς τῆς στιγμῆς, ἀφτοσχέδιος κι' ἐκτελεστῆς συνάμα περιορίστηκε στὰ κατοπινα χρόνια. Τώρα ὁ ὑποκριτῆς, πού ἀντικατάστησε τὸ χορευτῆ τῶν γιορτῶν τοῦ Διόνυσου—ἦταν μονάχα τὸ μέσο, μὲ τὸ ὅποιο ὁ δραματικὸς ποιητῆς δίδασκε στὸ λαὸ τὰ ἔργα του.

Ἔτσι μ' ἀφτὴ τὴ μορφή τὸ θέατρο ἀκολούθησε τὴν πορεία του μέσα στοὺς αἰῶνες μὲ ὑπεροχὴ πάντα τοῦ λόγου του ἀπὸ πρὶν καθορισμένου καὶ μαθημένου πάνω στὸ στοιχεῖο τῆς κίνησης. Τοῦτο ὅμως, δὲν ἱκανοποιῶσε ἀπόλυτα, γιὰτὶ ἔτσι ξέφευγε τὸ θέατρο ἀπὸ τὴν πραγματικὴ του ὑπόσταση. Ὄντας γεννημένο ἀπ' τὸ χορὸ καὶ τὴν κίνηση, θὰ πρεπε νὰ δι-

ατηρή πάντα μέσα του, τὰ συστατικά της γενήτρας του ούσιας, τὰ ἀδέσμεφτα, κι' ἀφθόρμητα.

Κι' ὅσο ὁ λόγος ἦταν σὲ θέση-δεμένος μὲ γερὴ σκηنيκὴ δράση καὶ μαστοριά καὶ μὲ ποίηση—νά δώση αἰσθητικὸ καὶ θεατρικὸ ἀποτέλεσμα, ἢ ἔλλειψη τῆς κίνησης δὲν ἦταν καὶ πολὺ αἰσθητῆ. Μὰ συνέβαινε πολλές φορές ὁ λόγος νά μὴν κλείνῃ στοιχεῖα μέσα του ζωῆς, ὅποτε τὸ θέατρο καταντοῦσε μέσο μονάχα σχολαστικῆς κι' ἀπὸ καθέδρας διδασκαλίας κι' ὄχι ἀφτόνομος κι' ἀφθύπαρχτος σκοπός.

Σὲ διάφορες ὥστόσο ἐποχές, δημιουργήθηκαν πρωτοποριακὰ κινήματα, πού ξεκινώντας ἀπὸ τὴν ἀρχαϊκὴ μορφή τοῦ θεάτρου, τὸν ἀφτοσχεδιασμό, ἔδωσαν νέα ζωὴ στὸ θέατρο, μεταγγίζοντας στὰ στατικά συστατικά του στοιχεῖα κίνησης καὶ ζωῆς.

Ἡ Comedia dell' arte στὴν Ἰταλία, ἀπὸ τὸν 15ο ἴσαμε τὸν 18ο αἰῶνα, δημιούργησε Σχολή, τελειοποιώντας τὰ δεδομένα τοῦ παλαιοῦ ἀφτοσχεδιασμοῦ σὲ νέες μορφές. Οἱ ἡθοποιοὶ πιά δὲν ἦταν οἱ ἀπλοὶ διερμηνεῖς τῶν ἰδεῶν τοῦ ποιητῆ, μὰ οἱ ἀληθινοὶ δημιουργοὶ. Χωρισμένοι σὲ τύπους, παρμένους ἀπ' τὴ ζωὴ, κι' ἀπ' τὴν ποικίλη πού τοὺς περιστοίχιζε πραγματικότητα, κι' ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τοὺς μιά κύρια γραμμὴ ὑπό-

θεσης ἀπ' τὴν ὁποία δὲν ἔπρεπε νὰ ξεφύγουν, γιόμιζαν τὴ σκηνὴ μὲ πλαστικὴ, μὲ ρυθμὸ καὶ σχήματα, ἀφτοσχεδιάζοντας τὴν ἴδιαν ὥρα τῆς παράστασης ἔτσι πού σὲ μιά ὁποιοδήποτε στιγμή, κάθε σκηνὴ τοῦ ἀφτοσχεδίου ἔργου ἦταν κι' ἓνας πλαστικός πίνακας, γιομάτος κίνηση κι' ὁμορφιά πού γιόμιζε χαρὰ τὰ μάτια.

Ἡ Comedia dell' arte, ἔφερε πραγματικὴ ἐπανάσταση στὶς ὡς τότε ἀντιλήψεις, δημιούργησε ρέβματα κι' ἐπηρέασε ἐβεργεντικά ὅλο τὸ παγκόσμιο θέατρο. Καινούργιο αἶμα χύθηκε καὶ τὸ θέατρο ἄρχισε νὰ βρῖσκη τὴν πραγματικὴ του οὐσία. Πρῶτα ἀπ' ὅλα κίνηση, ρυθμὸς καὶ πλαστικὴ κι' ὕστερα ὅτι ἄλλο.

Στὴ Γαλλία ὁ γνωστός σκηνοθέτης κι' ἠθοποιὸς Jacques Copeau τὸ 1914 κι' ὁ Charles Pullin τὸ 1921, ὁ πρῶτος στὸ θέατρο Vieux Colombier κι' ὁ δέφτερος στὴ Σχολὴ του, στὸ Atelier, ἐφάρμοσαν τὸν ἀφτοσχεδιασμό. ὄχι πιά σὰ μορφή θεάτρου μὰ σὰ σύστημα διδασκαλίας τῆς θεατρικῆς τέχνης.

Οἱ δυὸ ἀφτοὶ καλλιτέχνες, καθένας βάζοντας τὴ σφραγίδα τῆς προσωπικότητάς του, προσάρμοσαν τὰ παλιά μὰ πάντα ζωντανὰ κι' ἀκατάλυτα στοιχεῖα τῆς πρωτόγονης μορφῆς τοῦ ἀφτοσχεδιασμοῦ στὶς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς τους.

(Στὸ ἐρχόμενο τὸ Β' μέρος)

Η ΜΟΥΣΑ

Ἐ, στρατοκόπε πού γυρνᾷς σ' ὅλα τὰ μονοπάτια,
μὴν εἶδες τὴν ἀγάπη μου στοὺς κάμπους, στὰ βουνά;
Ἐχει χρυσά, ὀλόξανθα πλοκαμωτὰ μαλλιά
κι' εἶν' ἄδύο κομάτια τούρανοῦ τὰ ὀλόγλυκά της μάτια.

Κι' ἀπ' τὴ ζωὴ μου πῶ πολὺ, θαρρῶ τὴν ἀγαποῦσα
μὰ ψὲς τὸ βράδυ χάθηκε—νά πῆγε μακρὰ;
Στὸ χέρι στρατοκόπε μου λύρα χρυσὴ κρατᾷ
κι' ἅμα τὴ δῆς, πὲς της νά ρθῆ, τὴν ὀνομάζουν Μοῦσα.

Α. Λεοβιῶτης

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

(Αγγέλλονται τὰ βιβλία πού μᾶς στέλνονται σ' ἓνα ἀντίτυπο, καί κρίνονται ὄσα μᾶς στέλνονται σέ δύο).

ΝΙΚΟΥ Γ. ΚΑΘΡΕΠΤΗ: Μηνύματα
(Ποιήματα, Πειραιᾶς 1942).

Ἀνοίγοντας κανεῖς τὸ βιβλιαράκι τοῦ κ. Καθρέπτη, ἐκπλήσεται εὐθύς ἐξ ἀρχῆς μὲ τὴν ἀνορθογραφία τοῦ τίτλου τοῦ πρώτου τραγουδιοῦ.

Τὰ ὀρθογραφικὰ λάθη, ἀρκετὰ στὸ κείμενο, ἀλλοιώνουν πολλές φορές τὰ νοήματα (ὄπως στὰ ποιήματα «Ἦρθε ὁ χειμῶνας» καὶ «Ἀδιαφορία τῶν ἀνθρώπων» τὰ κακὰ το-νισμένα «ποῦ» καὶ «πῶς»).

Τὰ «ΜΗΝΥΜΑΤΑ» περιέχουν 16 ποιήματα, τὰ περισσότερα λυρικά. Μὲ τὴν πρώτη ματιά μᾶς ἀπογοητεύει ἡ πλαδαρότητα πού παρουσιάζεται στοὺς περισσότερους στίχους, οἱ χασμωδίες, οἱ ἀποτυχημένες παρομοιοῦσεις.

Λείπει τὸ συνεχές δούλεμα πού τελειοποιεῖ τὴν ἔμπνευση:

«...Μὰ ξέρω πῶς ὁ πόνος με τὰ χρόνια
σέ μένα θὰ μακραίνει
καὶ ἡ δική σας ἀπονία αἰώνια
ἐμὲ θὲ νὰ μαραίνει).

Ποῦ καὶ πού φαίνονται στίχοι καὶ διάστικοι («Ἦρθε ὁ χειμῶνας»), στίχοι χωρὶς θέση καὶ ἀνταπόκριση πού λές γράφτηκαν γιὰ νὰ συμπληρῶ-σουν τὸ τετράστιχο.

Ὡστόσο, στὰ ποιήματα τοῦ κ. Καθρέπτη δὲ διαφαίνεται καμμιά ξένη ἐπίδραση. Τὸ προσωπικὸ ὄφος μὲ τὸ ὁποῖο ξεχύνει τὴν ἀσίγαστη τρικυμία τῶν αἰσθημάτων του, καὶ ἡ βαθειά, πηγαία συγκίνηση σὲ μερικὰ ἀπ' αὐ-τὰ, ἐρεθίζουν τὴν φαντασία καὶ λικ-νίζουν ἔτσι ἀπλά τὸ αἶσθημα, χωρὶς ὅμως ν' ἀγγίζουν τὸ νοῦ.

Σὲ μερικὰ σημεῖα, αἰστανόμαστε μᾶλλον παρά καταλαβαίνουμε τὸν ποιητὴ. Ὁ βᾶθὺς καὶ ἀδιάκοπος πό-νος, ἡ μάταιη προσμονὴ τῆς ἐκπλή-

ρωσης τῶν νεανικῶν του ὀνείρων, καὶ ἡ πικρὴ νοσταλγία «ἀλλοτινῶν χρυ-σῶνκαιρῶν» πού διάβηκαν σάν σκιά τ' ὀνείρου, δείχνουν τὸν ποιητὴ πότε μισάνθρωπο, σὲ βαθμὸ πού νὰ ζητᾷ ἀπὸ τὸ Θεό:

«..Τὸν πόνο νὰ σκορπίσῃ στοὺς ἀνθρώπους
ψωμί νὰ μὴ χορτάσῃ τὸν θνητὸ
καὶ ὀλημερίς νὰ λυῶνῃ ἀπὸ τοὺς κόπους»,
καὶ ἄλλοτε τόσο τρυφερό, πού στέ-κει ἀγνάντια στὸ δεντρί πού κλαίει τὸ χαμὸ τῶν ἀνθῶν του πού πέσαν ἄψυχα στὸ πρῶτο ἀγριοβόρι, καὶ τὸ παρηγορεῖ.

Ἐκδηλῆ εἶναι ἡ ἀνησυχία πού κυ-ριαρχεῖ στὴν ψυχὴ τοῦ ποιητῆ καὶ δὲ μπορεῖ οὔτε πρέπει νὰ λείψῃ. Βα-θειὰ πικραμένος, καρτερᾷ—ἡ αἰώνια τοῦ ποιητῆ ἀπαντοχὴ—τὴ χαρὰ πού θὰ φωτίσῃ καὶ θὰ γεμίσῃ τὸ κενὸ τῆς ζωῆς του, καὶ ἡ προσμονὴ του αὐ-τῆ εἶναι πιότερο ὀδυνηρὴ.

«... Χρυσοαχτίδα τῆς νιότης μου νὰ ξα-νάρτης μιά μέρα

καρτερῶ σε ὡς ζῶνουμε στὴν πνιχτὴ ἀ-γωνία

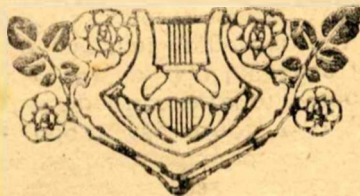
σὲ προσμένω καὶ σκιαζομαι μήπως μαί-νης χιμαῖρα

στὴ βαρειά μου ἀνία...»

Ἀπὸ τὰ ποιήματα τῆς Συλλογῆς ξεχωρίζω τὰ : «Σκληρὸς χωρισμός», «Παράπονο», «Εἶναι κάποιος στενὸς», «Γιὰ θυμήσου», «Μὴ τὸν προσμένῃς», «Ἀγωνία» καὶ τὴ γ ἀπὸ τίς Στροφές.

Ὁ κ. Καθρέπτης εἶναι ἀκόμα πολ-λὸ νέος. Καὶ τὸ πρῶτο του αὐτὸ βιβλίο, πού ὥστόσο δὲ μᾶς ἱκανοποι-εῖ, ὑπόσχεται γιὰ τὸ μέλλον πολὺ περισσότερα.

M. M.



Τ Ο Θ Ε Α Τ Ρ Ο

«ΣΟΥΑΝΕΒΙΤ» Τοῦ Στρίντμπεργκ

Όταν πρωτοφανερώθηκε το «Θέατρο Τέχνης» με την Αγριόπαια του Ίψεν, γενικός εΐταν ο θαυμασμός που το υποδέχτηκε, τόσο από το κοινό όσο κι' από τις κριτικές. Ο θαυμασμός αΐτός αποτεινόταν πΐότερο στην εφσυνείδητη και δημιουργική δουλειά που παρουσίαζε ο κ. Κουν με τὸ σύνολό-του—μέσα στο οποίο εΐταν και αρκετοί νέοι καλλιτέχνες που γιά πρώτη φορά εμφανίζονταν—παρά στο έργο που εΐταν καθαρά ρεαλιστικό και κατά συνέπεια αρκετά ξεπερασμένο απ' τη σύγχρονη αντίληψη για τη μορφή και το περιεχόμενο του θεάτρου. Η εφσυνείδητη τούτη δουλειά και η άρτια συνολική εμφάνιση που έδωσε χαρούμενη έκπληξη σ' ένα κοινό συνειθισμένο την τελεφταία τούτη περίοδο με φτηνό θέαμα και πρόχειρα ανεβάζματα—εΐταν γνωρίσματα και του δέφτερου έργου ρεπερτορίου του «Θεάτρου Τέχνης», της «Σουάνεβιτ» του Στρίντμπεργκ. Εδώ όμως φάνηκε εκείνο που με τΐση επιτηδειΐτητα και μαεστρία κατόρθωσε ν' αποφύγει στην «Αγριόπαια» Ο κ. Κουν—βοηθημένος βέβαια εκεί κι' από το κοινωνικό μήνυμα του συγγραφέα.—Η «Σουάνεβιτ» καθαρό ποιητικό έργο, αποδόθηκε με τραχύ ρεαλισμό—πολλοί δεν δίστασαν να το χαρακτηρίσουν, έτσι όπως ανεβάζστηκε, σαν έργο γκράν—γκινιόλ—κι' άφησε να δειχτούν όλα τα κακά αποτελέσματα που έχει μια βαρεία και καταθλιπτική διδασκαλία. Πάνω σε μαθητές που στο λίγο διάστημα που έμειναν πλάι στον κ. Κουν, δεν μπόρεσαν ν' αφομοιώσουν τη διδασκαλία του σκηνοθέτη-τους, ν' αποκτήσουν θεατρική τεχνική και να διαπλάσουν μια κάποια προσωπικότητα. Παρ' όλα τούτα δεν μπορούμε να μην αναγνωρίσουμε στον κ. Κουν και στους συνεργάτες-του, μια αγνή κι' ολότελα στα όρια της καθαρής Τέ-

χνης κινούμενη προσπάθεια.

Η δίδα Λαμπροπούλου που έχει πολύ ταλέντο, στο ρόλο της Βασιλοπούλας Σουάνεβιτ, δεν μπόρεσε να μας συγκρατήσει απόλυτα, ίσως γιατί σε πολλά σημεία έκανε κατάχρηση επιτηδεβμένης αφέλειας. Ο κ. Νομικός που έπαιξε το Πριγκηπόπουλο, έβλαψε πολύ με τη φριχτή άρθρωσή-του και τις αντιγραμμένες-του γκριμάτσες, τη φυσική-του αλεγράδα και την ωραία-του εξωτερική εμφάνιση που ταΐριαζαν πολύ στο ρόλο. Ώρες-ώρες, με τους πιγμένους-του φθόγγους έσκιζε λες την παραμυθένια ατμόσφαιρα που μόλις πήγαινε, να δημιουργηθεί. Όλοι οι άλλοι επανάλαβαν με εξαιρετική εφσυνειδησία ότι τους μήνυσε ο σκηνοθέτης-τους, εκτός απ' την κ. Στεφανίδου που παρουσίασε μιαν άγνωστη ως τώρα δραματική πτυχή-της. Και μια εφχάριστη εξαΐρεση. Ο ρόλος του περβολάρη που με πολλή δημιουργία παρουσίασε ο νέος καλλιτέχνης Β. Διαμαντόπουλος. Αν φρόντιζε λιγάκι την άρθρωσή-του τ' αποτέλεσμα θάταν απόλυτα αισθητικό. Το σκηνικό του κ. Νομικού δεν πρόστεσε αρκετά στη δημιουργία ατμοσφαιρας για ένα παραμύθι, αντίθετα με τα κουστούμια που εΐταν περίφημα.

ΚΩΣΤΗΣ ΑΜΠΡΑΚΙΩΤΗΣ

ΕΞΕΔΩΘΗΣΑΝ ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΑ

“ΠΕΙΡΑΪΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ,”

100 ΣΕΛΙΔΕΣ—50 ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Ή Ακαδημαΐκοί—Καθηγητές Πανεπιστημίου και οι Ή Αριστεΐς της Σύγχρονης Έλληνικής Λογοτεχνίας.

Πλοΐτος έκλεκτής και Πρωτότυπης ύλης. Ή πΐο ένδιαφέρουσα λογοτεχνική έκδοση τοῦ 1942.